

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 8 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrațiunii (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.,
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Cercetați școala.

Până în această vreme au trebuit să-și înceapă munca binefăcătoare toate școlile românești dela sate. Învățătorii noștri, cei mai însemnați factori întru răspândirea culturii, luminătorii poporului, sunt chemați din nou să dea învățături tinerilor mlădițe ale neamului nostru.

Învățătorii români, conștienți de marea lor chemare, nu vor uita, că au o mare datorie față de neamul, care îi socotește între fiii sei. Învățătorii au menirea să dea primele cunoștințe, primele și cele mai elementare învățături odraslelor, care au să ajungă un viitor mai bun, de cum avem noi astăzi. Ei sunt chemați să pună temelii, pe care are să se clădească marea edificiu al fericirii și bunăstării neamului românesc. De felul cum își înțeleg ei chemarea e legată în mare parte nădejdea, de a ajunge și noi un neam respectat și cu drepturi.

Este știut de toată lumea, că azi numai acele neamuri au de a socoti la un viitor mai bun, care învață carte. Învățătura e izvorul tuturor bunătăților. Alte popoare au înțeles de mult acest lucru și vedem că au ajuns departe.

Nu numai aceia au lipsă de carte, care au să se facă domni, cum zic de multe ori oamenii noștri dela sate. De carte are lipsă ori-cine, fie plugar, fie țesteșugar, fie neguțător, fie ori-ce. Omul fără știință de carte în lumea de azi nu

mai e prețuit de nime. În vremile de azi e chiar rușine să nu știe cineva carte. Cultura popoarelor se mesoară cu numărul celor-ce știu carte. Cu cât la un popor se află mai mulți neștiutori de carte, cu atâta stă mai înapoi pe scara civilizațiunii.

La noi Românii încă sunt mulți cari nu știu carte. Deși avem școale mai în toate satele, dar' binefacerile învățaturii nu s'au arătat peste tot locul. Sămânța aruncată în pământ încă n'a prins rădăcini. E vremea, ca și noi să ne deschidem ochii, să ne dăm seamă de foloasele învățaturii. Să nu ne lăsăm noi mai înapoi ca toată lumea. Se învățăm cu mic cu mare și să putem spune și noi la lume, că între noi încă nu se află om neștiutor de carte.

Școala în prima linie e izvorul de lumină. Să sprijinim școala. Și adevărată școală e numai aceea, care ne învață în limba mamei noastre. Pentru noi numai școala românească e aducătoare de lumină. Unde avem școale românești, se ne îngrijim în deajuns de ele. Ear' unde n'avem să punem umăr la umăr, cu puteri unite și să facem școală românească. Dușmanii noștri ved ce ne lipsește și se folosesc de acest neajuns al nostru, ca să ne aducă perirea. Stăpânirea ungurească se încearcă să vire școale ungurești între noi, școale, care să nu ne mai învețe în limba noastră, ci se ni-o batjocorească. În multe sate s'au ridicat astfel de școale de stat. Românii însă să aibă grije să nu se lase amă-

giți, să-și ducă copiii la aceste școale, care pentru noi nu sunt aducătoare de lumină și nu sunt propovăduitoare de adevăratele învățături. Copiii Românilor numai în școlile românești au ce căuta.

Acum când ne aflăm la începutul unui nou an de școală, după cele-ce am spus până aici, nu putem să nu tragem luarea aminte a cetitorilor noștri dela sate la însemnătatea învățaturii. Să ne pătrundem și să cuprindem cu mintea marele foloase, ce le are învățătura. Să mai lăsăm din nepăsarea, în care am trăit până acum. Nu mai putem trăi ca moș-strămoșul, fără învățatură nu putem sta în șirul neamurilor vrednice de a trăi. Să ne trimitem copiii la școală. Să-i îngrijim cu cărți, haine și toate cele de lipsă, ca să poată cerceta școala. Să le punem la inimă și să-i facem doritori de învățatură. Când e vorba de școală să nu crutăm nici o jertfă, căci tot ce jertfim pentru școală să răsplătește însuși și înmuit. Cei-ce cunoașteți foloasele școlii povățuiți și pe cei necunoscători, îndemnați-i ca dacă ei n'au avut fericirea a gusta roadele învățaturii, să-și trimită copiii lor. Căci cine nu-și trimite copiii la școală, mare și neiertat păcat face.

Școala e începutul fericirii și a bunăstării.

Și dacă vrem să fim fericiți, să cercetăm școala.

FOIȚA.

Poesii populare.

Din Mușna.

Culese de *Achim Albu*.

Foaie verde calapăr
Doi voinici maico mă cer,
Unu-i negru altu-i băl.
Foaie verde de măr dulce,
După cel băl că m'oiu duce
Foaie verde de măr acru
După negru meargă dracu,
Trebue rful oprit
Trei mueri la șurluit
Și săpun de cinci argint,
Și tot nu-l mai vezi albit,
Dar' bădițul care-i băl
Cu puțină apă-l spal
Când îl vîz mi drag de el.

Din Târnova.

Culese de *Ianesi Ciercega*.

Frunză verde sălcioare
Măcar mândra să se joare
Și pe lună și pe soare,
Inima 'n palmă să-și vîd
Eu de-acuma nu-i mai cred
Că e hoată rea de gură
Și mintea din ap 'ți-o fură,
În de față te iubește
De dos rău te păcălește.

Frunză verde flori de munte
Lumea-i mare fete-s multe
Și mai mari și mai mărunte,
Dar' din sută și din mie
Numai una-mi place mie.
Ceru-i mare, stele-s multe
Și mai mari și mai mărunte,
Luminoase 'ntunecoace
Dar' ca mândra nu-s frumoase.

Frunză verde lemn pălit
Lasă-mi-te de iubit,

Nu vezi c'ai îmbetrănit
Fața-ți albă s'a sbărcit,
Părul tău a cărunțit
Ochii în capu-ți au tunat,
Dinții 'n gură 'ți-au picat.
— Eu de iubit nu mă las
Să trag rău pe cât am tras,
Că-am fost Vineri la grădină
Și m'am uitat în fântână
Și-am văzut că nu-s bătrână,
Dinții toți îmi știu cunună
Fără șapte nu sînt opt
Că 'mi-or picat mai de tot.

Din Deda.

Culese de *Ioan Chidiu*, june.

Frunză verde doi bujori
Vai de maica cu feciori
Că plînge de multe ori,
Se tradește până-i crește
Apoi Neamtu-i cătănește,
Le mîncă Neamțul puterea
Cum mîncă albina mierea.

Români acuși pentru dinastism. Anul trecut, în spre seara zilei de încoronare a Măiestății Sale (7 Iunie n.) Români din Șomcuta-mare, inteligenți și țerani au aranjat un frumos conduct cu torțe și au cântat între altele imnul Împăratului și „Deșteaptă-te Române”. Pentru aceasta — se știe — 17 fruntași au fost pedepsiți cu amende de bani, pe cuvânt, că ar fi demonstrat contra milenului.

Dar' n'a fost de ajuns atâta. Camera advocațională din Sătmar a pornit cercetare disciplinară contra a doi avocați români, al căror nume îl tac foile ungurești, din cari luăm știrea.

Recursul dat la Curie de numiții avocați a fost respins zilele acestea.

Și astfel vom vedea, poate de două-ori pedepsiți niște Români, a căror vină a fost a să fi arătat credincioși Împăratului.

O crimă aceasta, la — Unguri.

Apărarea chestiei naționale. Comitetul „Ligei culturale” se ocupă cu gândul de a întemeia un organ național de publicitate, scris nemțește (sau și franțuzește), cu scopul de a se face cunoscută în străinătate starea adevărată a chestiei naționale și pentru a se putea purta o apărare sistematică în contra minciunilor ce le răspândesc Maghiarii în lume, că noi sîntem fericiți. Gândul este îmbrățișat cu căldură de toți membrii Ligei.

Dr. Weigand despre prietenia germano-maghiară. Valorosul profesor și distinsul filoromân Dr. Gustav Weigand publică în marele ziar „Leipziger Neueste Nachrichten” un însemnat articol despre prietenia maghiară. Glasul articolului e, că „prietenia Ungurilor n'are nici un preț pentru Germani”. Dl Weigand amintește în articol și despre naționalitățile nemaghiare, ales despre noi Români, și susține, că lupta noastră e cea mai îndreptățită din lume.

Nu putem să fim decât recunoscători pentru acest articol marelui învățat german, care ne cunoaște mai bine, ca ori-cine dintre străini, pentru-că atâta vreme a petrecut între noi și a cutrierat aproape toate colțurile, ca să ne cunoască limba noastră românească.

Statificarea teatrului din Cluj. Ziarele maghiare vestesc cu mare bucurie, că ministrul Perczel a hotărît să statifice adecă să iee în mâna statului cu începerea anului viitor teatrul maghiar din Cluj. Teatrul a

avut și până acum un ajutor anual dela stat, de 40,000 fl. dar' era mereu în pierdere. Atâta va primi la început și ca teatru de stat, până-ce se va pute statorî, că ce sumă anuală va fi de lipsă pentru susținerea lui. Ziarele din Cluj spun, că se vede de pe acum, că cele 40,000 nu sînt de ajuns și statul va trebui să dea pentru teatru o sumă mai mare, de vre-o 65—70 mii fl. anual, cât a cerut intendantul.

Nouă ilustrație de dreptate și bună chiverniseală ungurească.

Treizeci de ciasuri în temnița ungurească. Dr. Weigand publică într'o gazetă din Lipsca sub acest titlu păcăniile sale cum a fost prins la mănăstirea Strimba, unde a fost la sf. Marie, și a fost dus în temnița la Ciachi-Gărbău. Acolo a fost ținut ca prizoner vreme de 30 de ciasuri, până-ce a venit poruncă dela ministru ca să fie pus pe picior liber.

La sfârșit Dr. Weigand făgăduiește, că va da de gol prigonirile gendarmerești din statul ungar, cel puțin spre a face lumină și a mijloci un sprijin moral din partea Europei pentru drepturile națiunilor nemaghiare apăsate după-ce deocamdată la alt sprijin nu se poate conta.

În foiața din numărul viitor vom da și noi cetitorilor această descriere din temnița ungurească a învățatului profesor german.

Aflăm, că și *casul dela Bistrița* îl povestește Dr. Weigand în aceeași foaie din Lipsca într'alt număr. La Bistrița a fost scos din biserică românească, dus la poliție, luat la întrebare și la urmă a fost amenințat, că dacă va mai cuteza să vorbească pentru Români, va fi scos cu puterea din țeară.

Întruniri naționale.

Despre întrunirea ținută în Ploești dăm în continuare următoarele:

Vorbirea dlui G. Tamara.

Sfârșind dl president Romanescu, care deși plecat sub sarcina anilor, a știut, să vorbească așa de tinerește și românește, se da cuvântul unuia dintre cei mai zeloși și mai harnici membri ai comitetului naț. studentesc, simpaticului și seriosului Tamara, care e primit cu prelungite aplauze.

„Când am fost însărcinat din partea comitetului național studentesc — zice dînsul între altele — ca să iau cuvântul în aceasta măreață întrunire, m'am simțit foarte onorat

— căci era vorbă, ca să vorbesc în numele tinerimei, și în numele ei să-mi ridic glasul meu — de protestare unit cu al vostru Români din cetatea libertății — contra Ungurilor, de veci dușmani de moarte ai naționalității noastre.

„Și cum nu m'aș simți onorat și mândru — azi când vorbesc înaintea d-voastre în o chestie atât de vitală și sfântă — și încă în Ploești — când se știe, că Ploeștiul a fost cel dintâiu, care s'a ridicat totdeauna în marile cauze naționale.

Adăcînd apoi laude vre lăuce Ploeștenilor și întorcîndu-se la visita Regelui Carol în Budapesta, zice:

„Tăceți, ne-au zis diplomații și sfătuitoarii noștri, nu mai ațîțați spiritele, că visita Regelui nostru — va aduce Românilor asupra priți libertate și dreptate. Și auziți urmările: Nu trec 5 zile dela visita regelului la Budapesta și cu mai multă mînie Ungurii atacă pe frații noștri, le deschid ușile de moarte aducătoarelor temniți, le iau grozave pedepse în bani — și ce doare mai mult, pe păcătosul piept a lui Jeszenszky se anină — fala decorațiunilor noastre, coroana României.

Eată starea tristă în care a ajuns românismul, azi mai mult ca ori-și-cînd amenințat în existența lui. Eată ce ne-a hotărît pe noi ca să mergem din oraș în oraș — și cerîndu-vă sprijinul vostru, să facem toate jertfele pentru mîntuirea fraților noștri din ghiarele Ungurilor și să adeverim vorbele postului:

„Nu e mormînt, în care al nostru ne-am să 'ncapă
Adînc și larg deschidă-l dușmanii tîi, române!
S'ar prăvăli într'însul acei cari 'ți-l sapă
Furtunele rup norii, dar' soarele rămîne!”

Discursul dlui Tamara a fost des și viu aplaudat.

Vorbirea dlui T. Raica, profesor.

Dl profesor Raica, de obârșie ardelean vorbește despre stările noastre, arătînd că întru toate țînta Maghiarilor este: *maghiarizarea pe ori-ce cale și cu ori-ce mijloace.* Dl Raica vorbește despre legea de colonizare și camasare dela noi, despre școale etc. și încheie zicînd:

„Nu înaintarea și luminarea poporului român 'li-e scopul Ungurilor, — ci ca să formeze un spionaj, — care să privească ori-ce pas al Românilor, să-i facă să nu miște nimic. — Înmulțesc gendarmii, — și apoi știți d-voastră ce sînt gendarmii ungurești. Să vă ferească Dumnezeu să le faceți cunoștință!

Cui îi plac vorbe de jele
Vie asculte gurii mele,
Să-î povestesc de necaz
Care de tîner 'l-am tras,
Cât necaz este pe lume
Îl trage un singur june,
Mai cu seamă cei feciori
Ce-'s tineri ca niște flori
Și-'s străini prin alte țeri,
Sînt feciori de domni bogăți
Câte trei patru cinci frați,
Și cât în lume trăiesc
Nici de un bine nu lipsesc
Pe cîndu-'i să cătănească
Și pe Neamțul să-î slujască.

Bine-î cui nu cătănește
Că și cină și prânzește
Cu a lui mîndră 'n sat trăește,
Da eu dacă cătănesc
Nici nu cin nici nu prânzesc.
Vai Ardeal, Ardeal frumos
Cine din tine m'a scos.
N'ar avè loc în pămînt

Nice cruce la mormînt,
N'aibă cue 'n copârșeu
Nici pînză pe pieptul seu,
Cum m'a mai stricat de rău
N'aibă haină de 'mbrăcat
Că foarte rău m'a stricat

Decît maico m'ai făcut
Mai bine m'ai fi perdut,
În valea cu petricele
Apa rece să mă spele,
Mol negru se mă molească
Neamțul se nu-'mi poruncească,
De cînd Neamțul-'mi poruncește
De mîncare nu-'mi tîgnește,
Mă puia seara la cînat
Nu pot cina de oftat,
Că părinții 'i-am lăsat
Cu jele și cu bănat,
De s'ar face podul punte
Să mă pot la mîndra duce
Nici nu-'i punte nici nu-'i pod
La mîndruța nu-'s slobod.

Cîntă cucul Vineria
Trec feciorii Dunărea,
Câte opt alături
Câte opt și câte cinci
Până nu rămîn p'aici,
Ședeți fete la ușori
Puneți nume la feciori!
Cei frumoși se duc în lume
Cei hzi pun la fete nume,
Cei frumoși pe car de foc
Cei hzi la fete la joc,
Cei frumoși pe drum plecați
Cei hzi la fete lăsați.

Cîntă pniul cucului
În mijlocul Clujului,
Pe curtea baronului
Așa cîntă de cu jele
De stau oamenii să piee,
Și-așa cîntă de jelos
De tot Crișul mere 'n jos,
Nime 'n lume nu-'l aude
Făr' un voinic din tabere
El din graiu așa grăia:

Și când știm, că sub voia astorfel de oameni sînt puși Români de peste munți — ar trebui să fim stâlpi de piatră — ca să rămânem nepăsători de soarta lor. Nu! Nu vom rămâne răci la durerile lor, și dacă nu ne este ertat să ne amestecăm în afacerile altui stat, să facem cel puțin ca nedreptățile și neînjerea legilor ce se face — să o arătăm lumii întregi, care își va da la timpul sau judecata sa vrednică asupra Maghiarilor.

Alte vorbiri.

Au mai vorbit cu mare însuflețire d-nii. *Antimireanu, Gh. Dobrescu*, adv. și în urmă. *B. Dumitrescu*, care a zis între multe altele următoarele:

„Titlul de civilizație nu-l vor avea Ungurii, cât timp pe zidirea lor națională va scris cu litere mari: *prigonirea neamului nostru!*”

Să arătăm lumii întregi și frații noștri de peste munți să știe, că suferințele lor, ale noastre sînt. Și durerile inimei lor noi le pricepem. Să știe mai presus de toate: că sângele apă nu se face. Dar' să știe de altă parte și Ungurii, și le-o spunem în față: că nici-când fii Romei — nu vor ingenunchia.

Trăim în timpuri grele, nevoile se înmulțesc, prin urmare e timpul, ca să ne strîngem odată rîndurile, să ne ridicăm, ca unul, și lumea să vadă: că în aceste mâni mai curge un sânge de Român.

Chestia națională e îmbrăcată în tricolorul național. Și ținem la ea cu toată sfințenia: Sus chestia națională și martirii, cari se jertfesc pentru ea.

Dl Dumitrescu a fost viu aplaudat.

Hotărîrea.

După-ce aplausele mai încetară, dl Axente student, dădu cetire următoarei propuneri, care a fost primită cu aclamații însuflețite:

„Cetățenii ploșteni întruniți în adunarea națională convocată de comitetul național studentesc, în ziua de 5 Octomvrie, protesteză în contra tendențelor poporului maghiar de a da visitei dela Budapesta un caracter de abdicere dela lupta, ce românismul întreg duce contra asupritorilor fraților de peste munți; consideră decorarea lui Jeszenszky, cel mai mare și înversunat dușman al neamului nostru, ca o sfidare adusă sentimentului național și declară acum mai mult decît ori-când, strîns uniți în jurul drapelului

ligei culturale, că nu vor desarma nici-odată din luptă, pentru revendicarea drepturilor răpite ale fraților de peste munți. Trimite totodată fraților subjugăți cele mai mari simpatii și îi încurajază în lupta pentru limbă și naționalitate.”

Banchetul.

Pe la 5 ore s'a sfîrșit marea și însuflețita adunare, când apoi s'a început un *banchet*, la care asemenea s'au ținut mai multe însuflețite cuvîntări. Mai întăiu a vorbit domnul *Niculescu*, profesor, pentru tinerime: căruia îi răspunde dl student *S. B. Murășan*, (de loc din Copand, de lângă Turda) printr'un avîntat, simțit și românesc toast, care a sfîrșit plăcerea și aprobarea tuturor. Au mai luat cuvîntul apoi dl: *Macri*, ziarist, *Tamara*, *Tutunaz*, *Axente* și *Nicolae Boca*.

În vîmă studenții Bucureșteni au plecat însoțiți la gară de mii de cetățeni și de muzicele orașenești.

Întrunirea din Craiova.

În aceeași zi cu adunarea din Ploșesti adevă Duminecă, în 5 Octomvrie c. s'a ținut o altă adunare de protestare, falnică și însuflețită, în *Craiova*, orașul de frunte al Olteniei sau României mici.

Despre întrunirea aceasta ni-se scrie, că în Dumineca pomenită toată Craiova era în picioare și însuflețirea era mare. De președinte se alege profesorul *Faur*, ardelean de obârșie.

Au ținut vorbiri frumoase și însuflețite domnii: *Miculescu*, *Dr. Drăgescu*, *Tache Policrat*, *Popoviciu*, *Gheorgiu*, avocatul *Aurel Iliescu* și *M. Ciocăzan*, deputat.

Dl *Miculescu* și-a încheiat vorbirea, viu aplaudată zicînd, că dreptul de împotrivire al ardelenilor va forma viitorul și sigura lor izbîndă.

Dl *Dr. Drăgescu* a arătat mijloacele barbare, de cari se folosesc Ungurii contra Românilor ardeleni, ear' dl *Policrat* arată barbăția, cu care luptă ardelenii în contra asupritorilor domnii *Gheorghiu* și *Iliescu* s'au ocupat cu cauza decorării lui *Jeszenszky*, osîndindu-o în cuvinte aspre.

În sfîrșit dl *Al. Ciurea*, student, citește propunerea, prin care se protestă contra falșei și tendențioasei interpretări, ce foile maghiare au dat-o visitei Regelui Carol la Budapesta.

Congresul național-bisericesc.

Congresul național-bisericesc al bisericei gr.-or. și-a sfîrșit ședințele în săptămîna trecută Vineri seara. Din ședințele din urmă lucru mai însemnat este: alcătuirea regulamentului pentru administrarea afacerilor epitropești. S'au ales membrii în consistorul metropolitan: *I. Papiu*, protopop în Sibiu, *V. Onișiu*, directorul gimnasiului din Brașov și *P. Pipoș*, jude r. pens.

În treaba vicarului *Goldiș* dela Orade, după-ce a spus înaintea episcopilor, că el nu ține cu legile păgânești, fără e și mai departe cu biserica, s'a adus judecată, că n'a păcătuit în potrive canoanelor. Dar' a păcătuit cu atât mai tare contra neamului românesc. Un vicar pus în fruntea unui consistor nu poate să fie și deputat în dieta dela Pesta. Nu poate să fie în acelaș timp slugă la doi stăpâni.

Dep. *Bredicean* a propus, ca afacerea lui *Goldiș* să se dea consistorului metropolitan, să facă cercetare. În sfîrșita luat și *Goldiș* cuvîntul. Cu o cutezanță ne mai pomenită a spus, că pe el *gura mare nu-l sparie*, a amenințat cu puterea stăpînului sau *Bánffy*, a învinuit pe episcopi, că i-au trăgănat afacerea și la urmă și-a depus mandatul. La cuvintele de amenințare mulți deputați au strigat: *afară cu el.*

Această purtare a lui *Goldiș* a produs adîncă nemulțămire și scandalisare în congres.

La sfîrșit Metropolitul a mulțumit deputaților pentru rîvna arătată și a închis congresul. I-a răspuns deputatul *Alexandru Mocsony*, mulțumindu-i pentru conducerea părintească și dorindu-i ca Dumnezeu să-l țină încă mulți ani.

— Taci cuce nu mai cânta
Că pîn' am fost la părinți
Datu-ți-am voe să cânti,
Da de când sînt străinat
Sătul sînt de-al tîu cântat.

Din Bogatul-român.

Culese de *Dochin Popa*, comerciant.

Foaie verde de stejar
Sufă vîntul pe hotar
Ce plîngi mîndro cu amar!
Cum se nu plîng bună seamă
Cînd știu că badiu-i cătană,
Mîndro mîndruța mea
Nu-mi mai plînge fapta mea,
Acum mîe duc și te las
Cu mare dor și necaz,
Acum plec într'alte țeri
Unde nu sînt primaveri,
Sufă vîntul printre spini
Mîndruța de ce suspini,
Badeo inimuța mea
Mîe doare de voe rea,

Că azi-mîne ori poimîne
Știu că te desparți de mine.

În grădina cu flori multe
Să te ștergi mîndro pe frunte;
De amar și de necaz
Curg lacrimi de pe obraz,
Dar' așa curg fără seamă
De-i plin șurtul și-o năframă,
De sudori înferbîntate
Curg lacrimile 'nfocate,
Vine maică-sa și-ntreabă
Ce faci fiică, ce plîngi dragă.
— Plîng măicuța și jelesc
După badea ce-l iubesc,
Căci badița mi-a fost drag
Și-o plecat c'am supărat,
C'a plecat în cătanie
Și eu nu cred să mai vie,
Căci badea cînd a plecat
Cu mine mîna a dat,
Și mi-a adus din grădină,
Rosmalin cu rădăcină
În năframă 'nvaluit

Și din graiu că a grăit:
Mîndro grijește-mi-l bine
Și-l iubeste ca pe mine,
Și-l sădește la umbriță
Și-i dă apă și guriță,
De-i vedea că inverzește
Să mai tragi mîndro nădejde,
De-i vedea c'a vestejit
Să știi că m'am prăpădit,
Și de-oiu muri împușcat
Rosmalinul s'a uscat,
De-oiu muri de dor pe lume
El să pleacă cătră tine,
De țî-a da un miros foarte
Să știi că eu trag de moarte,
De țî-a da un miros dulce
Atunci la groapă m'a duce,
Atunci s'alergi în grădină
Cu deose vase într'o mîna
Și să duci apă rece
Că de dorul meu țî-a trece,
Și să uzi mîndro prin curte
De necaz și lacrimi multe,
Dinaintea ușii tale

Un nou atentat.

Am spus în mai multe rânduri, că guvernării noastre și-au pus de gând în rândul întâiu *nimicirea foilor* noastre naționale, ca să nu mai aibă cine să arete încălcările lor de lege, apoi va veni rândul la alte așezăminte românești.

O nouă dovadă despre aceasta ni-s'a dat săptămâna trecută. În 15 Maiu, 1895 au fost osândiți 15 *Români* harnici din jurul Turzii, pentru-că au trimis o adresă de alipire autorului *Replicei A. C. Popoviciu* și pedeapsa bănească, precum și cheltuielile de temniță au fost luate acum din cauția „Tribunei“ la porunca procurorului din Cluj. Spesele aceste de 269 fl. 15 cr. au trebuit să fie puse în trei zile la loc, altcum „Tribuna“ era să fie oprită. Eată ce scrie în privința aceasta „Tribuna“, în nr. 223 sub titlul de mai sus:

„Tribuna“ trebuie nimicită... asta e lozinca după care de atâta vreme se îndreaptă procurorii maghiari. Pedepse după pedepse se croiesc, ca să culce la pământ stejarul, care mereu drept și sus s'a ridicat în mijlocul poporului român. Noua pedeapsă încă la aceasta țintește. Dar' zădarnică trudă... puneți-vă pofta în cuiu, dlor procurori. Vom plăti până la o vreme, vom plăti aceasta și alte pedepse, ce ne veți dicta, căci dedat e din păcate poporul român cu susținerea prăpădiților.

Ordinul procurorului venit prin fișpanul din Sibiu de a trage din cauția „Tribunei“ 269 fl. este următorul:

Domnului primar orășenesc

în Loc.

Conform scrisorii adresate mie de procuratura reg. din Cluj sub nr. 6180 din 3 I. c. *Teodor Trombițaș, Simeon Poruțiu, Iuliu Petricaș, Ioan Gaia, Nicolae Răsu, Romul Ramonțianu, Simeon Nicoară, George Tatar, Ioan Cădar, Constantin Florian, Valer Moldovan, Ioan Giurgiu, Stefan Mariș, Septimiu Basil Murășan, Iuliu Murășan și Andreiu Balteș*, prin setința adusă în 14 și 15 Maiu 1895 sub nr. 2644—1895 de tribunalul reg. din Cluj, au fost condamnați solidar la plă-

Ca să-ți fie mai răcoare,
Și noaptea când t'-ei culca
Tu frumos vis vei viea,
Că eu vin pân' lângă tine
Când vei dormi tu mai bine,
Și-oiu fura un sărut dulce
Tu rămâi și eu m'oiu duce,
De ți-a părea mândro rău
Roagă-te lui Dumnezeu,
Roagă-te cum se cuvine
Să te cheme lângă mine,
De m'ai iubit pe pământ
Să mă iubești și 'n mormânt.

Strigături de pe Săoaș.

Cukese de *Dochin Poppa*, comerciant.

Foaie verde de masline
Trece vara toamna vine
Plânge inima în mine,
C'am trăit zile întristate
Și acum mă duc departe,
Las să merg că sînt cătană
Să fiu de folos la țeară,
Las să merg să cătănesc
Sînt voinic să le implinesc,

tirea cheltuelilor de proces de 234 fl. 35 cr. pentru delictul agitației comise prin presă. Au fost condamnați mai departe la suportarea individuală a cheltuielilor personale ce se vor ivi cu executarea pedepsei de închisoare.

După-ce suma aceasta nu s'a putut încasa dela numiții, și după-ce corform §-lui 16 din procedura de presă din anul 1852 pentru pedepse de această natură cauțiunea foaiei cheazăște, fără considerare la persoanele judecate, în urma scrisorii de mai sus te provoc dle primar, ca cheltuelile de proces de 234 fl. 35 cr. și cheltuelile de întreținere de 34 fl. 80 cr. la oaltă 269 fl. 15 cr. în sensul §-lui 16 din procedura de presă din 1852 să le detragi din cauțiunea ziarului „Tribuna“ din loc și să le trimiți la mine.

Totodată te provoc, ca să îndrumi pe proprietarul foaiei, ca să întregască cauțiunea din nou cu suma detrasă acum și despre întregirea cauțiunii să-mi faci raport.

Sibiu 9 Octomvrie 1897.

Thalmann m. p.,
comite-suprem.

Vieța și faptele

lui

Stefan Vodă

cel mare și bun, domnul Moldovei
1457—1504

de *George Cădănd*, învățător.

(Urmare.)

Stefan-cel-Mare porni (în a. 1481) în contra lui Laiotă Basarab care se mai numea și Țepeluș și în bătălia dela Râmnicul-Sărat îl ucise, și lipește ținutul Putnei de Moldova. De aceea zice cronicarul Urechii: »Minunat lucru după poticala (a lui Stefan) dintâiu, cela-ce nu avea voinici de oaste, ci stringea păstorii din munți și argații de-i întrarma, amu (acum) ear' să ridică deasupra biruitorilor! Cel-ce întâiu se vedea că au perdut țeara acmu dă domniul altora, și țeara își lățește! Isbânzile acestea ale lui Stefan nu putură rămâne ascunse; toți principii Europei îl laudau și toate inimile îl măriau căci

Să implinesc porunca grea
Ce-i dată să fie a mea.

Eu mă duc câmpul rămâne
Rămâne jelnic de mine,
Că florile veștejesc
Și pe mine mă jelesc.

Jeleşte-mă codrule
Ca și toate florile,
Jeleşte-mă cu durere
Că eu ți-am fost pe plăcere.

Jeleşte-mă cu mult dor
Că tu mi-ai fost frățior,
Alt frățior n'am avut
Numai frunza cea de nuc,
Pe care cântă puiu de cuc.

Sus pe virful nucului
Cântă tata cucului,
Mai în jos la rădăcină
Cântă maica cea bătrână,
Cu glas jelnic și subțire
Pentru a mea despărțire,
Și așa cântă de doios
De să lasă frunza jos,
Și așa cântă cu durere
Frunza, iarba toată pier.

»bărbat în primejdie, mare la suflet în nenorociri, și smerit în norocire pe care o vedea orânduită dela Dumnezeu, ocrotitorul virtuții, Stefan și-a înscris numele seu în istoria celor mai rari viteji, este mirarea stăpânilor și popoarelor cu mici mijloace făptuind mărime«. Auzind și Venețienii de isbânde de aceste și știind, că principii creștini nici-odată nu l-au ajutat, Ța repetitele rugări a lui Stefan îi promiseră ajutor și-l rugară a nu pune pace cu Turcii, ci să-i bată cum i-a mai bătut.

Stefan-cel-Mare în timp de pace nu înceta de a-și organiza armata și administrațiunea; totodată nu înceta de a zidi biserici, mănăstiri și cetăți.

În anul 1483 zidi cetatea Smergdova de lângă Roman, care cetate însă astăzi numai există.

9. Stefan în luptă cu Baiazed. Luarea cetăților Chilia și Acherman de către Turci, Stefan se închină lui Cazimir. Bătălia lui Stefan cu Malcociu și cu Hroiot.

În anul 1481 muri Sultanul Mohamed II. și lui îi urmă pe tron fiul seu Baiazed II. Acesta era un om foarte rășboinic și activ, avea o putere spirituală și mai ales o putere fizică nebiruită. Acest Sultan încheiă cu regele Matei al Ungariei un tractat de pace pe 5 ani prin Archiepiscopul din Calocia Petre de Varda, îndatorindu-se ca în acest termen să nu năvălească în nici o provincie creștină. — În acest tractat nu se făcuse de Moldova și de Valahia nici o vorbă. De aceea Baiazed își spuse gândul seu de a supune Moldova și se prepară de rășboiu.

Matei Corvinul făcu Sultanului observarea, că ridicarea armelor contra Moldovei este o călcare a tractatului de pace, căci Moldova este o provincie creștină. Sultanul îi răspunse, că el iubește pacea, dar' în tractat nu s'a amintit nimic de Moldova și Valahia, deci îi deschisă calea către ele; după aceea închise pe ambasadorul regelui Matei și se pregăti de un mare rășboiu. El pregăti adecă 360 vase de rășboiu și o mare armată pe uscat cu care intră în anul 1484 în Moldova. Totodată scrise și Hanului tătăresc Mengeli Gherai ca să între cu oștiri în Moldova. Acesta intră cu 50.000 ostași și se împreună cu oastea Sultanului. Această oștire păgână trecând Dunărea devastă cu foc și sabie partea de jos a țerii și cuprinse cetatea Chilia în 14 Iulie 1484. Cetatea căzu în mâinile Turcilor căci fu tradată prin păcălabul seu.

(Va urma.)

Generalul I. Em. Florescu.

Dăm azi portretul unui însemnat bărbat al României, repausat de câțiva ani. Acesta este generalul Florescu. El a avut rol însemnat și în politica României, fiind în mai multe rânduri ministru, ministru president și president al senatului, dar' mare vrednicie și-a câștigat el ca soldat, organizând armata română și punând astfel temelul puterii armate a României.

I. Em. Florescu s'a născut la 1819 în Rîmnicul-Vâlci și de tinăr s'a aplicat pe cariera militară. A învățat școala militară în Franța. Întorcându-se acasă, încă înainte de unirea Munteniei cu Moldova, la 1859, a fost numit ministru de război în Muntenia, apoi în Moldova și la 1860 ministru de război al ambelor țări. În deregătorie aceasta înaltă a lucrat el mult pentru întemeierea și punerea în bună rînduială a armatei române.

În politică, Florescu s'a ținut de partidul conservator. Când acest partid a ajuns la putere, el a fost ministrul treburilor din lăuntru, apoi la 1876 ministru president. Ajungând și stând la putere 12 ani, partidul liberal, Florescu a luptat în opoziție și după căderea liberalilor a fost ales de president al senatului. El muri la anul 1893.

Vorbe înțelepte.

Una la săptămână.

Cinstea.

Poți să n'ai nici bani, nici știință, nici putere, dar' poți și trebuie să fii neclintit la inimă, cinstit și nepătat. Cine se silește să-și îndeplinească datoria cu conștiință, ajunge ținta pentru care a fost făcut și arată tărie bărbătească. De mulți poți zice că n'au altceva decât cinste, și totuși sunt mai mândri decât regii încoronați.

Samuel Smiles.

PARTEA ECONOMICĂ.

Folosul pădurilor.

Până erau oameni mai puțini nu era lipsă de așa mult loc de arat, de fânețe și pășuni. Cu înmulțirea oamenilor însă a trebuit să se stîrpească pădurile, prefăcându-se în locuri pentru producerea de bucate și earbă. Acest lucru se urmează și în zilele noastre, dar' durere, adesea fără nici un plan și fără nici o socoteală. Ear' dacă n'ar fi intervenit legea, care pune stavilă încâtva pustiirii pădurilor, lumea merge înainte în ruștină pe calea apucată.

Și aceasta vine de acolo, că cei mai mulți oameni nu s'au gândit și nu se gândesc, că pădurile sînt neapărat de lipsă și că cu tăierea și stîrpirea lor și până acum am mers prea departe. Mulțime de dealuri sînt goale, fără de a aduce vre-un folos. Țermurii rîurilor, în mare parte, încă sînt lipsiți de tufe și arbori. Chiar și munții, în unele locuri, au devenit pleșugi.

De aici apoi urmează o mulțime de rele mari pentru economie, căci s'a adevărit, că în lipsa de păduri se întemplă

multă secetă, ear' ploile, când se și abat, vin în mod neregulat, adesea ca potopuri, spălând coastele dealurilor și munților și ducând cu sine bolovani și tot ce află în cale, pricinuind în chipul acesta pagube multe și mari economiei.

Aceste rele s'ar pute îndrepta, deoparte prășind fiecare econom arbori, mai cu seamă luând în mână acest lucru înseși comunele, ear' de altă parte cruțând cât mai bine pădurile, ce ne-au rămas, și aceasta să o facem atât în folosul rîndului de oameni, ce trăim azi, cât și mai virtos spre folosul urmașilor noștri, pe cari îi așteaptă zile și mai grele ca cele, din timpul de față.

De aceea ar fi de dorit să se pună arbori în jurul grădinilor și fânețelor, pe lângă căli, pe pășunile comunale, pe marginea rîurilor, pe dealurile lipsite de tufe și arbori etc. În felul acesta s'ar pute în-

Generalul I. Em. Florescu.

drepta încâtva chiar și umblarea timpului în mod mai potrivit pentru economie, ear' de altă parte fiecare și-ar pute avea lemnele de lipsă pentru lucru și pentru foc. Astfel în ținuturile, ce azi sînt mai lipsite de lemne, economii n'ar mai fi siliți a-și arde paele și gunoii pentru facerea focului, ci l'ar pute folosi spre îmbunătățirea pămîntului.

Nici n'ar fi lucru greu și atât mai puțin cu neputință săvîrșirea acestei trebi bune. Ajunge, alegându-se la fiecare comună locurile, cari nici pentru pășune, nici pentru alte trebuințe nu se pot folosi. Aceste locuri, sădindu-se cu arbori potriviți firei lor, în timp scurt și fără multe cheltueli, ar pute deveni păduri în toată puterea.

Compostul.

Pe zi ce merge economii simțesc tot mai mult trebuința gunoii; și numai celui-ce poate produce gunoiu îndestul i-se răsplătește mai bine munca și cheltuelile, împreunate cu purtarea economiei. De aceea producerea de gunoiu mult mai bun, s'ar pute zice că, e una din recerînțele cele mai de căpetenie ale plugăritului. Gunoiul de animale însă nefiind îndestulitor mai nici unui plugar, ar fi timpul să-și pregătească toți dearîndul așa numitul compost, pentru care să recere o groapă deosebită și încă cimentată.

În această groapă se adună: gunoiul ce se mătură din casă și curte, pleavă, burueni, din plivit, frunze, țărîțe s'au făină de fîrez; apoi pîr, lîănă, unghii, pene și mortăcini, cum și noroiu de prin șanțuri și de pe uliță, var, pămînt humos (gras) ș. a. cari mărîndu-se să pun peste olaltă, udîndu-se adesea cu urină, — odată, de douăori pe săptămîna — ca să se dospească și putrezească mai îngrabă. La 3—4 luni adunătura aceasta de materii se întoarce odată și după alte 3—4 luni se întoarce a doua oară udîndu-se cu țîrină. Timp de 1—1½ an aceste materii sînt putrezite îndeajuns, când se pot duce pe țîrini și livezi; foarte bune sînt și pentru îngrășarea pămîntului din jurul pomilor.

Încât pentru mortăcinile la pregătirea compostului e bine să ne însemnăm, că acelea să nu fie nici la o întemplare dela vitele, ce au pierit de boale lipicioase. Pentru a putrezi mai bine mortăcinile, carnea se desface de oase. Pe fundul groapei se pune o pătură de pămînt, apoi un rînd de var nestins și peste acesta un rînd de pămînt, urmîndu-se tot astfel și mai departe la cas de trebuință. Groapa aceasta trebuie cât mai bine acoperită, ca să nu fie desfăcută în porci, căni etc.

Cum se înmulțesc arborii.

Înmulțirea arborilor se face în două feluri: din sîmînță și prin răsădire. Unii arbori se pot prăsi numai din sîmînță, alții însă în amîndouă modurile, adică și din sîmînță și prin răsădire. Sălcile, plopii ș. a. se prăsesc mult mai ușor implîntînd ramuri de ale lor, de sine înțeles, în locurile priincioase, unde fac rădăcini, crescînd îngrabă.

Sîmînța deosebiților arbori nu se coace deodată, ci la unii se coace vara și la alții toamna. Dar' nici nu cade sîmînța tuturor arborilor îndată după-ce s'a copt, ci la unii cade vara, la alții toamna, iarna și chiar primăvara.

Cu privire la sîmînțarea sîmînței de arbori ar trebui să ne luăm după povețele naturii, sîmînțîndu-o atunci, când cade de pe arbori; dar' de obicei nu se face chiar așa, ci ea se sîmînță toamna sau primăvara. Spre acest sfîrșit sînt de lipsă școale de arbori, unde acestia să fie îngrijiți 2—3 ani, până apucă ceva putere și apoi numai să se resădească. Modul de sîmînțare și îngrijire este același ca

și la pomi, deși nu sînt gingași întocmai ca aceștia. Mai e de a se lua în socotință la cultivarea arborilor și locul, pentru-că e știut, că nu tuturor arborilor le priște același loc. De aceea, e bine ca pentru fiecare fel de arbor să se aleagă pământ potrivit.

Mai potriviți pentru cultură sînt: stejarii, fagii, mesteacănii, arinii, molizii, pinii și brazii.

Afară de aceștia se mai cultivatează: paltini, frasini, ulmi, cireși sîlbatici, plopi, tei, castani, cedri, rachite ș. a.

Stejarul cere un pământ adînc, lut cu mult hum, dar' crește și în pămînturile bune năsiptoase. Ghinda se coace în Octomvrie, cînd se strînge și păstrează. Cea care cade mai întîiu este peste tot rea și stricată de vermi. Mai bună e cea care cade de sine mai tîrziu. Ghinda adunată se nu se lase în grămadă, pentru-că se încinge și se strică; ci trebuie întinsă și și întoarsă mai de multe-ori. Pentru a o păstra bine pînă în primăvară se pune în saci de pînză groasă, sau în lăzi sau butoaie, provăzute cu găurele, cari se slobod în apă, unde rămân pînă primăvara, cînd se vor sămîna. Punîndu-se ghinda în apă numai decît după-ce s'a adunat nici nu se uscă nici nu se încinge. Se mai poate păstra și sub arbori în grămezi pînă la $\frac{1}{2}$ m. și acoperită cu frunze; dar' primăvara se se samene de timpuriu, pentru-că și în grămadă fiind incolțește de grabă.

Fagul iubește un pământ adînc, văros, pe munții de înălțime mijlocie. Crește și în locurile, cari 'i plac stejjarului. Nu-'i place pămîntul năsiptos, nici munții înalți; ear' în văi nu-'l priște aproape de loc.

Jirul se coace în luna lui Octomvrie și se adună întocmai ca ghinda, însă în apă nu se poate ține. El se uscă la loc unde se poate aerisa, după aceea se pune peste olaltă, întorcîndu-se adese-ori. Peste iarnă se păstrează în grămezi de 18 cm. înalte, acoperindu-se cu muschiu. Se poate păstra și la aer liber cu ghinda, dar' și în găuri făcute în pămînt și se seamănă primăvara.

Mesteacînul crește în tot locul, împăcîndu-se atît cu frigul și căldura, cît și cu uscăciunea și umezeala. Sămînta 'i-se coace în August, Septemvrie și Octomvrie, cînd cade jos, se curățește cu mîna, dar' tot mai rămân pe ea nescari solzișori. În saci se poate ține cu anii. Se seamănă primăvara.

Arinul cere un pământ umed, mărăstinos. Pe munții înalți crește rău. Sămînta se coace în Noemvrie și cade în Decemvrie și trebuie curățită, sămînîndu-se primăvara.

Pinului îi plac locurile joase năsiptoase; pe pământ văros și argilos crește rău.

Bradul comun crește în ori-ce pământ, afară de cel umed; mai bine-'i

priște pe munți în fața soarelui. Sămînta 'i-se coace în luna lui Octomvrie și Noemvrie, cînd trebuie adunată; de sămînat se seamănă primăvara.

Bradul alb crește pe munți de înălțime mijlocie; îi place un pământ bun, năsiptos nu suferă.

Molidul crește pe munți înalți, dar' nu-'i place pămîntul sau năsiptul călduros, nici pămîntul gras. Sămînta se coace în luna lui Septemvrie și Octomvrie și în primăvara următoare cade jos. Se tractează ca și sămînta de pin.

9. *Paltinul* cere mai multă umezeală ca toți arborii pomeniți. Totuși în pămîntul mărăstinos nu-'i priște. Crește bine pe grămezi mai joase și pe munți mijlocii. În pământ năsiptos nu se face sămînta *paltinului ascuțit* se coace în Septemvrie și cade jos; a paltinului comun se coace în Octomvrie și cade în Noemvrie. Sămînta aceasta se poate ține în saci sau amestecată cu năsipt umed, și în grămezi-

10. *Ulmul* crește mai bine pe un pământ lutos, moale și ușor. Celor cu frunze mici le place mai bine la șes, celor cu frunze mari la munte. Sămînta ulmilor cu frunze mari se coace încă în Maiu, a celor cu frunze mici în Iunie.

11. *Plopul* se face mai bine pe locuri joase și în pământ năsiptos umed, Sămînta 'i-se coace în Maiu.

12. *Teiului* îi place ori-ce pământ, mai bine însă pămîntul cel năsiptos și gras. Sămînta 'i-se coace în Octomvrie și la unii cade toamna, ear' la alții numai iarna.

13. *Acașul* (salcîmul) crește în locurile unde-'i priște viței de vie. Sămînta cade numai iarna și chiar primăvara.

14. *Frăgarul* iubește pămîntul năsiptos mijlociu. Sămînta se alege vara, cînd fragile sînt coapte.

Ne oprim deocamdată cu înșirarea altor arbori. Mai spunem însă, că timpul cel mai priincios pentru sămînat este primăvara pentru: acăș, brad, frăgar, mesteacîn și plop; vara pentru ulm și toamna pentru ceialalți arbori.

Pămîntul pentru sămînat se fie bine și afund săpat. Brezdele în cari se seamănă se fie de cîte 15 cm. una de alta și trase cu un lemn. Sămînta mai măruntă se acopere mai puțin, ear' cea mai mare se acopere mai bine.

Pentru-ca sămînta de acăș se poată răsări mai cu înlesnire se expune la abori de apă ferbinte, punîndu-se într'un ciur de asupra vasului, în care s'a turnat apă și acoperindu-se pentru-ca aborii se nu poată eși.

Îngrijirea arborilor tineri.

Fiind timpul sêcetos arborii tineri se udă și buruiana de printre ei se sapă măcar de două-ori pe an.

După-ce arborii au crescut de o schioapă dela pământ — ceea-ce se în-

tîmplă adesea și la 1 an — se scot din locul unde au fost sămînați și se strămută în alt loc, numit școala de arbori, unde se mai lasă 2—3 ani.

În școala de arbori rîndurile se fac îndepărtare de 60—80 cm., ear' arboreii se pun de 50 cm. departe unii de alții, dar' numai afund, ca în locul din care au fost scoși.

Cu prilejul strămutării, arboreilor 'li-se cioantă atît din rădăcini, cît și din trunchiu, afară de cei cu mîduță groasă, cum sînt nucii, frasinii, acașii ș. a.

Fiind locul de sădit ferit de animale stricacioase s. p., iepuri cum și de vite, oi, capre și a., la doi ani arboreii bine crescuți se pot strămuta din locul, unde au fost sămînați deadreptul în locul în care vor avè să rămîna pentru totdeauna.

Timpul cel mai potrivit pentru sădit este toamna, pentru frăgari, nucii și acașii însă primăvara.

În școala de arbori încă se urmează cu îngrijirea, săpînd locul de printre ei și în primăvara a doua curățind fiecare arborel, astfel, ca se-'i rămîna numai un trunchiu, din care 'i-se formează coroana.

Despre sădirea arborilor.

În locul unde au să rămîna e mai bine să se strămute arborii, după-ce s'au împuterit, formîndu-li-se și coroana. Ei se sădesc întocmai ca pomii.

Voind a face pădure, arboreii se sădesc în depărtare de 4—5 metri unii de alții și în rînduri regulate. Pe marginea țarinilor și mai cu seamă a pășunilor și fînațelor arborii se sădesc în depărtare de 10—14 metri unii de alții, ca să nu țină prea multă umbră. Pe țermurea apelor se sădesc numai 4—5 m. unii de alții, ear' tufarii de 15 cm.

Plopii, arinii, ulmii, sălcile, răchitele și chiar și acașii se sădesc în locuri umede, s. p. în apropierea rîurilor, pârâielor ș. a.

Prăsirea arborilor din sade.

Unii arbori se pot înmulți prin sade cu mult mai iute și mai ușor ca din sămîntă. Regula e însă ca sadele adevărate să fie copti deplin și să aibă ochi bine crescuți. Sadele încă se cultivă în școala de arbori, unde pămîntul se fie bine lucrat. Fiind pămîntul destul de umed, sadele se pot pune deadreptul în locul, în care vor avè să rămîna.

Sada se aibă lungime de 40—50 cm. capătul din jos se râtează sub un ochiu; avînd mai mulți ochi aproape unii de alții e încă și mai bine, căci din ei se formează rădăcinile. Partea mai subțire încă se râtează 3 cm. deasupra unui ochi

Sădirea însăși se îndeplinește astfel. cu un lemn ceva mai gros ca sadele se face gaura, în care se pune sada, îngrijind ca numai mugurul din sus să rămîna afară din pământ, se apasă apoi bine pămîntul în jurul sadei și se implîntă lângă ea un par.

Ascuțirea sadelor la partea mai groasă și implântarea lor, fără a le face mai întăiu gaura cu un par, nu sânt lucruri bune, pentru-că cu chipul acesta se despoaie coaja și lemnul putrezește cu timp, ear' sada, dacă și nu se prăpădește, îngrabă ea tânjește și în sfârșit tot pier.

Rămurelele eșite peste vară din sadă se taie, lăsându-se numai una mai frumoasă, din care se se formeze trunchiul.

Pregătirea câmpurilor pentru pfacerea lor în livezi (fenațe) și pășuni.

Întrebarea cu privire la cultivarea de nutreț în toată puterea și în măsură cât mai mare este pretutindenea la ordinea zilei și spre acest sfârșit suprafețe acomodate se schimbă în locuri de iarbă.

Pentru-ca să se asigure reușita, sânt de lipsă înainte de toate: pregătirea cât mai îngrijită a pământului, gunoiera din greu și sēmēnță potrivită cu îmbelșugare.

Pământul este de a se ara afund toamna târziu și a-l lăsa să erneze în brezde. Arătura afundă pentru cultivarea erburilor este de o deosebită însemnătate; pentru-că cu chipul acesta sēmēnăturile sufer mai puțin în timp de secetă. De sine se pricepe, că o gunoieră din greu cu acest prilej nu trebuie să lipsească.

Fiindcă și cel mai bun gunoiu de grajd nu conține acid fosforic în măsură de ajuns, adesea nici caliu și var, este neapărat de lipsă a să întrebuința și gunoiu măiestrit, și a alege pe acela, care nu numai înaintează creșterea plantelor, ci își păstrează puterea de îngrășare timp mai îndelungat — mai mulți ani. Astfel de gunoieri sânt mai cu seamă șgura și făina lui Toma și cainitul. Aceste se pun pe pământ în mare măsură, cam 10—12 centinari metrici pe hectar*). Adevărat, se pot ajuta astfel de locuri și mai târziu cu gunoiu, dar' totdeauna e mai bine a li-se da la început materiile hrănitoare de lipsă.

Gunoiurile numite, e mai bine, să se împrăștie toamna, ca prin lucrările ce urmează să se amestece cu pământul și să se aducă în mod potrivit sub pământ.

Sēmēnța se nu se cruțe nici-odată, căci plantele de nutreț nici-când nu se seamănă prea des. Sēmēnătura deasă are aceea parte bună, că prin ea pământul se cuprinde îndeplin cu plante, încât earba rea și burnenile nu pot răsări. Totodată e bine a să lua în băgare de seamă, după puțină, mestecarea cât mai potrivită a mai multor plante deosebite; de aici se naște acel bine, că împrejurările nefiind priincioase pentru un soi de plante, ajută cu atât mai mult creșterea lor.

*) Maja metrică are 100 kgr. greutate; ear' hectarul are aproape 1 $\frac{1}{4}$ jugere catastrale.

Prăsirea galițelor.

(Urmare)

Perioda de creștere.

Puii sed în cele dintăiu 3—4 luni mai bucurosi pe pământul acoperit cu paie sau pe scânduri. Nu este bine, ca să dedăm puii prea de timpuriu la șezutul pe rude, căci oasele de piept fiind în etatea aceasta încă crude, se strîmbă și se turtesc prin șezutul în urma greutății trupului întreg și așa obvin deosebi la rasele mai mari priperniciri. Numai dacă galițele vor fi pe deplin crescute, putem lăsa fără pericol, ca acele se înopteze pe rude înalte dela pământ de 25—40 cm.

Este foarte cu scop, ca puii să aibă un loc spațios de alergat în erba, unde să aibă mișcarea recerută liberă, să capete nutreț destul verde și în vermetul nutrire cu carne, și unde în urmă să se poată scâlta în năsip. Vara în timpul secetei, când verdeța se uscă, și când nu se află vermet, atunci nu înaintează puii în creștere, dacă nu ne îngrijim, ca să se înlocuiască în altă parte nutrețul verde și cel de carne. Rēmășițele de verdețuri de tot soiul, laptele dulce și acru sânt mijloacele cele mai bune de compensațiune.

Organele de mistuire ale galițelor și lucrarea lor.

Nutrirea galițelor. Înainte de a se da nutrețul galițelor, avem să-l pregătim acela și înainte de a deveni acela ca nutremēt adevărat, trebuie să-l pregătească încă odată trupul animalelor. Ca să putem pregăti nutrețul cuvenit, are prăsitorul de galițe lipsă, ca să cunoască în câtva construcția și lucrarea organelor de mistuire.

Acelea au la galițe o construcțiune cu mult mai simplă, decât le celelalte animale domestice, abstrăgând dela aceea că canalul de mistuire este în proporțiune cu lungimea trupului cu mult mai scurt decât la celelalte animale. Pe când calul posedă un canal intestinal cam de 12 ori, rumegătorii unul cam 20—30 ori mai lung decât conține lungimea trupului proprie ale lor, canalul intestinal al galițelor este numai de 4—6 ori mai lung, ca cum este lungimea trupului lor propriu. De aici urmează, că materiile de nutreț primite ese în scurt timp din canalul intestinal și prin urmare nu sânt expuse lung timp înreuriței de mistuire. Pe lângă aceasta sburătoarele n'au dinți, cu care să poată dumica materiile de mistuire. În locul dinților au găștele și rațele la marginea ciocului o crestătură pusă curmeziș, ear' la celelalte sburătoare, dintăiu să înlocuesc în partimi prin marginile aspre ale ciocului.

(Va urma).

Iuliu Bardosy.

Pregătiri pentru plantarea pomilor.

Locul, în care pomii au să rămână, trebuie să fie, pe cât se poate, ferit de vânturile de cătră mează-noapte și de regulă să fie adăpostite din partea de unde vin vânturile, altfel locul să fie liber. Plantarea sub coroana pomilor mai bătrâni sau în desimea altor plantațiuni nu e de nici o treabă. Cu deosebire este a să băga de seamă ca locul unde pomii au să rămână pentru totdeauna să nu fie apătos. Perii potesă un pământ afund, cald și bun. Merii suportesă și ceva mai multă umezeală.

Gropile sânt a să face cât mai de timpuriu, cel puțin de un metru în lărgime și tot atâta în afunzime. Dând de apă, groapa poate fi și mai puțin afundă, de un metru, dar' mult mai largă. Pământul dela fața pământului trebuie pus deosebit de cel mai din fund. Pentru îmbunătățirea pământului în gropile de pomi se pune compost.

Parii trebuie să fie de 8—10 cm. în grosime și de 2 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{3}{4}$ m. în lungime. Ei din sus trebuie să ajungă numai până la coroană, fără să miște ramurile.

După-ce s'au făcut toate pregătirile pentru plantare, se pune gunoiu și compost pe fundul gropii, amestecându-se cu o parte din pământul, ce s'a scos dela suprafața gropii. Foarte de recomandat este îmbunătățirea pământului din fundul gropii prin presărarea cu un punt făină a lui Toma și cainit, care prin săpat se amestecă bine cu pământul. După-ce parul s'a implântat — implântarea lui se face înainte de plantarea pomului — în fundul gropii, se umple aceasta până la două din trei părți ale ei cu amestecătură de gunoiu, compost și pământ urmând apoi plantarea pomului, ale cărui rădēcini să cioantă la vîrf cu un cosor bine ascuțit, fără a-le scurta prea tare. Ramurile coroanei să scurtează pe jumătate, cele din mijloc numai a treia parte. Pomul să nu vină mai afund în pământ ca mai înainte. Granița între trunchiu și rădęcina se poate ușor cunoaște după culoare.

Fiind pământul tare apătos, pentru-ca să se împiedece urmările rele, ce le-ar ave umezeala asupra pomilor, acestea se plantează mai sus, astfel ca ei să stea pe o ridicătură.

La plantare, locurile goale de printre rădęcini se umplu cu pământ, îmbunătățit cu compost, așezându-l cu mâinile și rădęciniilor, pe cât numai se poate, poziția naturală, ce au avut în locul, de unde s'au scos. Afară de compost, celelalte soiuri de gunoiu nu trebuie să vină în nemijlocită atingere cu rădęciniile.

Mișcarea și scurtarea mai încet a trunchiului, cu prilejul plantării, ajută așezarea potrivită a pământului printre rădęcini. După-ce au ajuns toate rădęciniile în pământ, acesta se apasă, dar' mai puțin, udându-se apoi din greu. Acum se așează și pământul, ce a fost scos din fundul gropii, tocindu-l în forma trocii, astfel ca pomul să fie chiar în mijloc; pe urmă pomul să leagă de par, ca să rămână nemișcat. Pământul din jurul pomului se acopere cu o pătură de gunoiu mărunt, ear' trunchiul se înfășură până la coroană cu un material subțire, fășii de papură, zdreanță ș. a. ca să se împiedece prea marea uscăciune prin vânturi și soare.

Înrurirea deosebitelor feluri de nutreț.

1. *Fânul* formează temelul tuturor celorlalte feluri de nutreț pentru rumegătoare noastre. Între fân și fân însă este deosebire. Fânul din locurile apătoase de regulă constă din erburi acre având putere de hrănire foarte neînsemnată, rămânând ca nutreț chiar îndărătul paielor. Livezile de pe lângă râuri și din câmp, cum și livezile mai umede de munte dau fânul cel mai bun. Totuși și fânul de pe numitele livezi poate fi foarte deosebit, pentru-că cu cât e cosit mai tiner, cu atât e mai nutritiv și cu cât iarba e cosită mai târziu, cu atât e mai puțin nutritiv și mai greu de mistuit. Atîrnă bunătatea fânului și dela modrul cum s'a uscat. Pentru-că deși puțină ploaie nu strică mult nutrețului de curând cosit, îi strică ploile repetate și îndeosebi cele cari țin timp mai îndelungat, căci ele spală o parte însemnată a celor mai bun părți din cari se compune. Peste tot la fân nu hotărăște atât mulțimea, cât bunătatea lui.

2. *Paietele* au un preț de tot neînsemnat ca material de hrănire și slujesc vitelor mai cu seamă numai pentru umplerea stomacului (rinzei), pentru-ca s'îi dee acestuia simțul săturării și ca să țină în lucrare mistuirea. Unde împrejurări economice cer a li-se da vitelor multe paie, este de lipsă a compensa (potriv) puterea neînsemnată de nutriție a acestora prin plante ca napii și alte materii hrănitore — mai bine cu turtă de oleu sau fructe păstăioase.

3. *Pleava* bucatelor este ceva mai bună ca paietele, dar' ea trebuie curățită cu îngrijire de nêsip, praf și alte materii stricăcioase.

4. *Napii* au prețul cel mai mare pentru vitele tinere și pentru vacile cu lapte, îndeosebi sunt un nutreț bun pentru lapte; ferberea lor e un lucru fără scop, fără socoteală.

5. *Cartofi* (crumpenele) în stare crudă sunt foarte buni ca nutreț pentru lapte, însă nu priesc tuturor vitelor, de aceea cu ei trebuie umblat cu băgare de seamă. Tăiați nu e bine să se țină mult la aer, căci capătă culoare neagră în starea aceasta pot fi stricăcioși sănătății; ferți sau copti sunt mai buni ca nutreț de îngrășare.

6. *Bucatele*. Toate soiurile noastre de bucate, fără deosebire, sunt mijloace de nutriție foarte bune, dacă nu se dau în măsură prea mare.

7. *Slatul* dela bere încă e un mijloc de nutriție minunat și înrătește foarte bine asupra laptelui.

8. *Tăieturile de napi* conțin puțină putere nutritivă și cer un adaus de tărie de bucate sau de turtă de oleu.

9. *Tărâtele* sunt un mijloc puternic de nutriție și pentru înmulțirea laptelui; la cumpărare însă se se bage de seamă, ca să nu fie marfă rea, ceea-ce încă se întâmplă, mai cu seamă aducându-se din străinătate.

10. *Păstăioasele* sunt rele mijloace de nutriție pentru lapte, dar' bune pentru câștigarea de putere; mazăricea ajută chiar și la câștigarea laptelui.

11. *Turtele de oleu*, ca mijloc de nutriție întăritor, sunt mai pe sus de toate. Din ele însă nu se poate da prea mult, pentru-că laptele și untul capătă un gust neplăcut. Dintre ele cele mai bune sunt cele de in și de rapiță.

Nutrețul singur însă, fie el cât de bun, nu e de ajuns. Pe lângă aceasta mai trebuie purtat de grijă pentru prosperarea (să le umble bine) vitelor prin o umblare prietenoasă cu ele, prin apă proaspătă, prin aer curat în grajd, prin așternut uscat și prin ținerea în stare curată a pelei.

De-ale casei.

Băi de picioare.

Băi de picioare sunt cel mai bun mijloc pentru de a împedea îngrămădirea sângelui la cap și toate relele legate de aceasta, ca dureri de măsele, de cap, inflamații la ochi, curgerea sângelui din nas ș. a. m. d.; dar' ele s'au sdeverit ca bune și contra ori-cărei boale de picioare. Dacă își face cineva o baie în timpul zilei e cât se poate de nimerit să facă după aceasta o mică preumblare, pentru-ca să nu aibă loc vre'o răcire și pentru-ca sângele să rămână cprît în picioare. O foarte bună influență are o baie de picioare caldă înainte de culcare, picioarele însă trebuie să fie atuncia bine șterse și dacă e posibil puțin frecate. Acolo unde sunt de lipsă mai des băi, apa trebuie să fie amestecată cu puțin spirt, rachiu de Franca sau cu câteva grăunțe de muștar și sare. Prin aceasta influența devine mai mare. Nici o baie la picioare nu trebuie să țină mai mult de 20 minute; pentru bolnavi, cari șed în pat, și pentru copil ajung 10 minute. O baie caldă influențează mult mai repede cât una caldută.

Vindecarea difteriei prin petrolu.

Dacă se unge în gât cu o peniță mușată în petrolu brut (gaz) la fiecare ceas sau două ciasuri, astfel ca lichidul se nu cadă în căile de respirație pelița, care o face boala se topește și difteria trece.

Mijloc contra tusei.

Se ferbe 500 gr. de ceapă, după-ce mai întâiu au fost bine curățite și tăiet, într'un litru de apă, la care se mai adaugă 80 grame de miere și 400 gr. de zahăr. După-ce a stat 3—4 ore la foc se răcește, se strecură și se pune într'o sticlă, care trebuie să fie în totdeauna bine închisă cu un dop. Din această beutură va lua cel-ce tușește zilnic dela 3—4 lingure de masă, și 'i-se va face îndată mai bine.

Știri economice.

Cresterea animalelor în Franca.

— După o statistică la 1874, era 3,252,000 de cai; în 1883 cifra s'a ridicat la 3,532,000 de cai și în 1892 era 3,836,000 de cai; intru cât privește rasa bovină, în 1894 era socotită la cifra de 15,776,000 de capete; în 1883 de 15,786,000, și în 1892 era de 18,555,000 de capete; pe când rasa persană era reprezentată în 1874, prin 7.124,000 de capete, în 1893 prin 9,206,000 capete, și în 1894 prin 12,174,000 de capete.

Câinii în Franca. În fiecare comună din Franca, câinii sunt supuși la o taxă care variază dela 1—10 lei. Numărul cânilor, după o statistică, se urcă la cifre de 2,900.000 dintre acestia 800.10 sunt câni de lux. Cifra de impozit, plătită de către proprietarii de câni, atinge 8 milioane 800.000 lei, ceea-ce vine în termen mediu 3 lei de câne.

Societăți de asigurări libere.

— Un jurnal de agricultură din Elveția ne aduce știrea că în cantonul Friburg, există 46 de societăți de asigurări libere în contra mortalității animalelor.

În 1896 numărul asigurate de către aceasta societate a fost de 19,761, și a patru parte din animalele cantonului, a căror valoare de asigurare, s'a ridicat aproape la valoarea de 6 $\frac{1}{2}$ milioane lei. Din 468 de daune înregistrate, 83 s'a atribuit tuberculoasei, o boală periculoasă care se ivise în toate țările.

Deșteptăciunea animalelor.

(Întâmplări adevărate).

Un ardeș avea la țeară trei câni cari aveau obicei de se așezau înaintea vetrei să se încălzească. Dintre trei, doi erau câni mari, cari luau tot locul, și al treilea, — un carlin mic — rămânea departe de foc.

Într'o seară iată ce făcu cățelul desnădăduit, că nu se putea apropia și el de căldură. Ieși în curte și începă să latre cu furie, ca-și-când ar fi intrat vre-un străin. Ceialalți doi, cari stau dinaintea focului, cum aud, ese afară lătrând, dar' cum se de-părtează, carlinul dă fuga și se așeză frumos în fața vetrei, pe când ceialalți lătrau grozav pe afară.

De sigur că nu judecase rău carlinul, — căci câinii judecă, nu mai poate fi îndoială. Ca dovadă cetiți cele următoare, găsite de mine în „Buletinul societății protectoare de animale“ care e o adevărată mină de anecdote în favoarea deșteptăciunii animalelor.

— Aveam, scrie un membru al societății, un cățel mic de o rară deșteptăciune și plin de inimă, dar' cam murdar — lucru pentru care era des bătut.

Într'o zi ce-i vine nevastă-mi?... să încerce un mijloc moral. Întră în odaia mea, unde mă aflam cu cănele și unde se afla și o dovadă de greșeala lui, și începe să mă certe pe mine, strigând și arătând murdăria. Apoi puse mâna pe clește și se făcu că mă bate cu ele.

Bietul animal, încremenit, părea că o ruga cu privirea să înceteze pedeapsa pe care nu o meritam eu.

După-ce se sfârși aceasta el veni la mine și începă a da din coadă și a mă linge ca și cum ar fi vrut să-mi ceară iertare de ce suferisem pentru el.

Ceea-ce e mai uimitor în acest fapt, — lucru care e în favoarea simțului moral, destul de ridicat, la animale — este că de atunci cănele meu nu mai făcu murdării în casă.

Convocare.

Despărțământul Turda al reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhiepiscopia de Alba-Iulia și Făgăraș, conform §-lui 21 din statute, își va ține I. (prima) adunare de toamnă la 4 Noemvrie st. n. a. c. în școala gr.-cat. din Turda-veche; la care adunare sînt invitați și domnii preoți ca directori școlastici, precum și alți binevoitori și sprijinitori ai progresului învățătoresc, pe lângă următorul

Program:

1. Ascultarea serviciului divin la 8 ore a. m.
2. Deschiderea adunării prin președintele despărț. la 9^{1/2} ore
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raport despre adunarea generală constituantă ținută în Blaj la 15 Iunie 1897.
5. Alegerea unei comisiuni de 2 membri, pentru înscrierea de membri ordinari și ajutători.
6. Încasarea taxelor.
7. Statorirea unui program după care se porceadă învățătorii din despărțământ, cu privire la instrucțiune, din obiectele de învățământ, ca să fie o uniformitate.
8. Designarea unei persoane disertante, precum și a celei care să țină prelegere practică la viitoarea adunare.
9. Raportul comisiunii de sub punct 5.
10. Defigerea locului și a timpului pentru adunarea viitoare.
11. Eventuale propuneri.
12. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea protocolului adunării.
13. Traducerea protocolului în limba statului și înaintarea lui la inspectorul școlastic regesc.
14. Închiderea adunării prin președinte, Turda, 19 Octomvrie 1897.

Simeon Poruțiu,
președinte.

George Tătar,
notar.

CRONICĂ.

„Romania“. Studenții români, cari studiează la academia de mine din Freiberg s'au constituit în societate științifică literară „Romania“. Președintele societății este I. I. Demeter. Secretar dl Virgil Tacit.

Dr. I. N. Roman, avocat. Simpaticul amic al ziarului nostru, dl I. N. Roman, care a susținut o luptă așa de frumoasă contra Ungurilor la Bruxelles, a făcut zilele acestea în Iași examenul de liberă practică (censura de avocat) și mâne-poimâne va deschide cancelarie advocațională în Iași, ori București.

Numeroșii cunoscuți și amici ai noului avocat vor primi ca și noi cu plăcere această veste, convinși fiind, că nici noua carieră nu-l va pute abate dela luptă pentru cauza noastră, căreia și până acum atâtea servicii și jertfe i-a făcut.

Serbare bisericască. Din comuna bănațeană Silha primim următoarele: Pentru creștinii noștri gr.-or. de aici zilele de 8 și 9 Sept. st. v. au fost zile de bucurie. În 8 Septemvrie s'a sfințit un steag frumos de mătasă galbină, în preț de 130 fl. v. a., donat de corul vocal de aici, care l-a făcut cu ajutorul mai multor marisaimoși domni. Ca naș al steagului a binevoit a figura dl avocat Cor.

Bredicean din Lugoj. În 8 Sept. d. a. la 3 ore a sosit dl Bredicean însoțit de mai mulți iuriști. După vecernie s'a făcut sfințirea steagului. A urmat apoi o vorbire acomodată din partea parohului local *Isaia Popoviciu*. Eșind din biserică înaintea numărului public dl Bredicean a ținut o vorbire poporală, îndemnând poporul a fi cu alipire către sfînta biserică, către preotul ei și cu iubire către patrie și a mulțumit în fine poporului, că l-a învrednicit de cinstea de a fi naș al steagului. A urmat apoi jocul și veselia până târziu. În 9 Sept. s'a îndeplinit sfințirea noii case parohiale, — un edificiu modern în preț de 3000 fl. clădit lângă biserică, la locul cel mai de frunte al comunei, prin jertfele și ostenelele creștinilor noștri în frunte cu parohul local. După sf. liturgie dl protopop *Dr. Popovici* însoțit de parohul local *Is. Popovici* și de parohul din Costeiu-mare *Adam Goza* a mers cu litia la casa parohială, unde s'a îndeplinit sfințirea. Întorcându-se în biserică, dl protopop a ținut o vorbire foarte frumoasă poporului, la care a răspuns preotul local printr'o asemenea vorbire. A urmat apoi prânzul în casa parohială, la care n'au lipsit nici toastele. A urmat apoi veselie până seara târziu. Creștinii noștri zidind casa parohială au dat dovadă, că și în aceste vremi când credința e nebăgată în seamă știu prețul bisericii și pe preot. Așa să rămână și pe viitor.

Un creștin.

Un dar al regelui Carol. Foile ungurești scriu, că regele Carol al României a trimis prin consulul său la Budapesta 500 fl. căpitanului poliției. Acești bani sînt meniți a se împărți între acei petenți, cari în vremea vizitei părechii regale la Budapesta s'au adresat cu rugare de ajutor acestora și au fost recomandați întru aceasta.

Înmormântarea dlui Ioan Morariu, fostul responsabil pentru *Tribuna* și *F. Pop.* s'a făcut în 9/21 Oct., pe lângă un număr public. Reuniunea sodalilor, al cărei membru și fruntaș în comitet a fost răposatul, s'a prezentat întregă și a însoțit cadavrul până la mormânt, în cîntirumul român gr.-or. dela Poarta-Turnului. La mormânt au vorbit colaboratorul nostru, dl *Ioan Scurtu*, în numele *Tribunei* și *Foii Poporului* și dl *G. Poponea*, în numele sodalilor români.

Cas de moarte Din Velcherul-de-Câmpie (comit. Turda-Arieș) ni-se vestește trista știre, că Vineri, în 22 l. c., a adormit în Domnul vîd. *Irina Elekes* născ. Popa. Răposata o femeie venerabilă, este mama dlui *Dr. Elekes* din Sebeșul-sășesc, căruia îi trimitem expresiunea condolențelor noastre.

Turburările din Croația. Pe cum se anunță din Zagreb tribunalului de acolo i-au extradat 36 de oameni, acușați a fi luat parte la turburările anti-maghiare din Sjenicsak. Între ei se află și o femeie.

Foi sîrbești oprite. O nouă volnicie ungurească. Ministrul de interne a oprit să nu mai intre pe teritorul ungar foile sîrbești din *Belgrad Zolja* și *Kursula*, pe motiv, că ar agita contra statului.

Cu gendarmi. Din *Agria* se anunță, că podul dela satul *Mașonca* se face în ființa de față a gendarmilor. Sătenii adică au protestat contra zidirii podului, din pricină, că-i costă prea mult, dar' pretorul, drept mîngăiere,

le-a trimis pe cap, gendarmi, cari i-au silit la lucru. Așa merg trebile în „fericita“ țeară a lui Băffy.

Profesoară — bărbat. Un cas curios s'a întîmplat la Sathamtom (Anglia). O profesoară a unei mănăstiri de călugărițe a fugit cu — o colegă. Fugara care de 7 ani trăia în acel oraș, era foarte iubită și stimată. Acum, când a fugit, s'a descoperit marele secret, că profesoara era de fapt bărbat — în haine femeiești!

Copil pierdut. Femea *Ana Muntean* din *Ludoș* ne spune, că de 8 săptămîni i-a dispărut fără de urmă copilul *Moise Pleșa*, în vîrstă de 14—15 ani, fost servitor la vameșul din Miercurea. Cei-ce ar ști de el, să conumice mamei lui, în *Ludoș Ana Muntean*.

Om fără stomach. Un asemenea om-minune a răposat deunăzile în Stettin. Odată a căpătat cancer de stomach și profesorul *Schuhart* i-a scos printr'o operație stomachul și l-a înlocuit cu unul făcut. Operația a reușit și respectivul a mai trăit ani de zile fără de stomach.

Nebun religios. În comuna *Kis-Toszeg* din comitatul Torontal, un țeran ungar, *Szép Mihály*, cuprins de nebunie religioasă a înjunghiat pe un copilăș de patru ani al vecinului. Când l-a arestat, a spus că Preacurata fecioară i-a apărut și i-a poruncit ca pentru a delătura pustiirea lumii să jertfească vieța unui copil nevinovat.

Duel pentru războiul greco-turc. Din *Atena* se vestește, că doi sublocotenenți, *Drossopulo* și *Prinari*, au ajuns într'un conflict atât de violent la discuție despre războiul greco-turc, încât s'au provocat la duel. Și duelul a fost fatal: *Drossopulo* a omorît pe contrar.

Omor sîlbatic. Un vier de lângă Oradea, *Obert János*, a comis zilele trecute un omor dintre cele mai sîlbatic. A atăcat într'o noapte pe un grădinar, *Golik György*, în scop de a-l jefui. Mai înainte l-a împușcat din spate, apoi l-a luat în urmărire, și după-ce nefericita victimă s'a prăbușit la pămînt, a tăiat-o bucăți. I-a tăiat în două trupul, apoi a despărțit de trup, capul, picioarele și mâinile și toate acestea le-a îngropat risipit în pămînt.

Paijen veninos în Ungaria. Zilele acestea a fost prins în Macău, comitatul Cenadului, un paijen de mărime extraordinară și foarte periculos. Acest soi de paijen numai în 1892 a început a se arăta întîia-ora în Ungaria. Patria lui este Asia. Mușcăturile acestui paijen sînt foarte periculoase mai ales pentru vite. Se zice, că nu există durere mai cumplită, ca durerea pricinuită de mușcăturile acestui paijen; o vită mușcată de el pierde în câteva ore. E mare temere, nu cumva noul paijen să se încuibeze și la noi.

Deprinderi gimnastice. A eșit sub tipar (în ediție nouă): *Exercitii gimnastice*, în școalele elementare române. De *Ioan Aron*, inv. Retipărire din ziarul „Tribuna“ (an II. nr. 88—96.) Să găsească de vînzare la librăria „Tipografia“ în Sibiu, la librăria Ciurcu în Brașov etc. preț 18 cr. Atragem luarea aminte asupra acestei cărți cu deosebire a învățătorilor noștri.

Monument vitejiei românești.

La Ploești s'a sărbătorit Duminecă, în mijlocul unei mărețe pompe, inaugurarea monumentului ridicat în onoarea armatei române și spre amintirea batalionului II. de vânători din 1877—78. La sărbătorire a fost de față și Regele Carol, care a rostit o înflăcărată vorbire.

Nouă universitate în România.

„Epoca vestește, că mai mulți deputați Olteni vor propune în cameră un proiect de lege pentru întemeierea unei universități (școale înalte) la Craiova.

O nouă școală. La 17 l. c. s'a inaugurat noua școală română gr.-cat. în Lechința-de-Murș. Actul binecuvântării l'a săvârșit protopopul Nic. Solomon din Ludoș. Într-o frumoasă vorbire dl protopop a arătat însemnătatea școlii pentru popor și a lăudat zelul preotului din loc, Ioan Boieru, care dimpreună cu poporul seu a muncit atâta întru ridicarea frumosului edificiu.

Ziaristi străini în Sibiu. Au sosit în Sibiu ziaristii M. Berg și O. Oerbaan din Amsterdam, cari au pus rămășag să călătorească întreaga Europa de mijloc, trăind numai din ce vor câștiga prin muncă proprie. Interesanții călători, despre cari am mai scris odată, au plecat din Amsterdam la 1 Iulie n.

Inaugurarea școlii din Fildul de sus. Ni-se scrie din Poeni: Dum., în 16 l. c. s'a săvârșit în Fildul-de-sus sfințirea școlii edificată acum. Cu acest prilej preoții tractuali au ținut sinod, ear' corpul învățătoresc după actul sfințirii a dat concert urmat de petrecere cu joc. Sinodul s'a ținut la casa parohială sub presiul protopopului tractual. A disertat Stefan Pop, preot în Fildul-de-jos. După sfârșitul sinodului, la orele 4, s'a celebrat sfințirea apei prin domnul Ioan Pop, protopop, asistat de preoții B. Ursică din Mărgăv, Stefan Pop din Fildul-de-jos, și având de cooperatori pe domnul Truța, preot în Ciucea. Corul l-au făcut docenții la o altă La finea ceremoniei domnul protopop a ținut o cuvântare, combatând necruțător datina poporului de a sărbători atâtea și atâtea sărbători superstițioase. În cuvântul său convingător și energic a picurat din când în când și câte un strop de încurajare întru susținerea naționalității noastre și lupta ce o re cere ea.

Concertul aranjat sub conducerea dlui Luca, învățător în Călata-mare, a reușit bine. S'au cântat trei piese, ear' la urmă s'a prezentat comedia lui Alexi „Pisica”.

Rolurile au fost reușite. Păcat, că comedia nu mare cinste face autorului. Ar trebui încunjurate astfel de comedii. Public a fost mult, dar' totuși ne-a uimit nepăsarea unora. Am însemnat familiile: Poruț, Vlădeasa, Dr. Farcaș, Bacium, Gal, Secuieu, Dr. Mărineaș, B. Huedin, Moldovan, Lăpuș etc. Preoții în frunte cu protopopul. Petrecerea a durat până în zori. *Correspondentul.*

Societatea de ajutorare „Vasile Nașcu” își va ține adunarea generală la 4 Noemvrie st. n. a. c. în aula gimnasiunii superior din Năsăud la 3 ore d. a., la care p. t. membrii sânt rugați a lua parte.

Adunarea va avea următorul program: 1. Raportul comitetului. 2. Alegerea președintelui și a membrilor din comitet. 3. Cen-

surarea socotelilor anului expirat. 4. Statorirea preliminarului de venit și spese pentru anul următor. 5. Statorirea numărului și mărimii ajutoarelor pentru școlarii gimnaziali. 6. Statorirea ziarului pentru publicațiunile societății.

Năsăud, la 24 Octomvrie 1897.

Comitetul.

Intrunire agricolă. După-cum sfăm „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului” va ține Duminecă la 7 Noemvrie c. n. în comuna Sebeșul-inferior (tractul Avrig) o intrunire agricolă, la care se va vorbi despre afaceri de pe terenul economic.

Primar suprem al Budapestei a fost ales în ședința extraordinară de alaltieri a reprezentanței orașenești primarul de până acum Márkus Jozsef. Alesul a intrunit 311 voturi față de 20 ale lui Ludvig János, al doilea president al tribunalului administrativ și față de 8 ale deputatului guvernamental Ráth Péter.

Călătoria la Grönlanda. Cunoscutul cercetător al polului nordic, Sverdrup, fost tovarăș lui Nansen, a declarat unui corespondent al ziarului Localanzeiger din Berlin, că anul viitor va porni, pe corabia Fram, la polul nordic. Cheltuielile le va acoperi statul și câțiva iubitori de cercetări științifice. Călătoria va avea 15 membri, între cari câțiva învățați. Călătorii vor lua cu sine mâncare pe patru ani. Ținta călătoriei e cercetarea celei mai nordice părți a Grönlandei.

Jertfele nenorocirii dela Moscva Abia acum s'a constatat oficial câte victime a secerat grozava catastrofă de pe câmpul Chodinski, întâmplată cu privilegiul încoronării țarului de acum. Constatarea s'a făcut la expresă dorință a Țarului. În total 1429 de oameni au fost omorâți în nebuna furtună. S'a compus un catalog al numelor celor omorâți și între rudeniile lor s'au împărțit până acum ajutoare în preț de 390,000 ruble.

Arestarea unui agitator Armean. Poliția română a prins zilele acestea pe un agitator armean, Zahar Margar. Agitatorul a fost dus sub escortă la graniță, de unde va fi dus până în Elveția, al cărei cetățean este.

Prinsul e un tânăr student, recunoscut ca fanatic agitator armean. Consulul turcesc din București a cerut estradarea lui autorităților turcești, dar' ministrul român nu s'a învoit cu aceasta, ci a poruncit să fie escortat peste graniță, pentru a fi reîntors în patria lui, Elveția.

24.000 fl. sfirticați. În Hajdu Dorogh niște copii, aflând într-o casă hârtiile de valoare, în preț de 24.000 fl., ale avocatului Harsányi Albert, care tocmai se mutase de acolo, le-au sfirticat, ca de jucărie. O parte a unui cambiu de 6000 fl. s'a găsit pe stradă. Nenorocitul avocat, care pe lângă această pacoste a mai fost părăsit și de soția sa, e aproape de nebunie.

La moderna parfumerie Meltzer din loc se află pe lângă prețuri moderate, tot felul de săpunuri de toaletă, farduri, pudră, perii de dinți și alte articole de acest fel, toate de cea mai bună calitate, precum se poată vedea din inseratul ce publicăm în nrul de azi, și asupra căruia atragem atenția cetitorilor noștri.

Mai nou.

Procesul „Tribunei”

Înaintea „curiei”.

La procesul-iubileu al Tribunei, cel al 25-lea, condamnatul, dl Andreiu Balteș, fostul redactor responsabil, a dat recurs de nulitate. Abia 20 de zile au trecut de atunci și curia — mai bine zis referentul vecinic al proceselor noastre, dl Székely Ferencz — s'a grăbit deosebit, să refereze și acest proces.

Ca întotdeauna, și acum recursul de nulitate a fost respins. Astfel dl Andreiu Balteș va avea să sufere într'un adevăr încă cinci luni de zile temnița ordinară, ear' din cauză că „Tribuna” se vor confiscă alte cinci sute floreni.

Comerciu cu procese.

— O nouă volnicie ungurească. —

Un fapt dintre cele mai revoltătoare ni-se arată în legătură cu confiscarea din urmă din cauză ziarului „Tribuna”.

Nu numai că confiscarea aceasta e în sine o strașnică încălcare a legii, nu numai că ziarului i-s'a făcut una dintre cele mai mari nedreptăți în scopul de a-l silii să-l oprească de a mai eși ci autoritățile guvernului încearcă acum de a scoate de două ori, din două părți, aceeași sumă.

Să știe anume, că Tribuna a plătit din cauză sa: 269 fl. pentru procesul celor 15 turzeni condamnați pentru o scrisoare de alipire către Aurel C. Popovici, la procesul „Replicii”. S'a plătit anume: 234 fl. 35 cr. spese de proces, și 34 fl. 80 cr. spese de întreținere în temniță.

Ei bine, dar' nu li-a fost destul că au despoiat Tribuna; vor să despoie pe rând pe toți cei 15 Turzeni.

DI Nicolae Russu, proprietar în Poiana (lângă Turda), unul dintre cei 15 condamnați în procesul des amintit ne scrie, că pentru cele 234 fl. 35 cr. spese de proces i-au zălogit toate vitele și uneltele economice.

Așa se vede deci că stăpânitorii noștri s'au dat la o adevărată neguțătorie cu procesele ce ni-le încarcă.

R Î S.

La judecată.

Președintele: Ai mai fost pedepsit?

Vinovatul: Nu îmi aduc bine aminte dle dar' sânt sigur că în timp de 5 ani n'am fost de loc pedepsit.

Președintele: Și de unde o știi?

Vinovatul: În timpul acela am fost în temniță.

POSTA REDACȚIEI.

G. B. în Mălin. Nu ne scrii la înțeles, ce s'a întâmplat cu cei doi frunțași dela d-voastră. Spune anume ce vrei să zici cu „dacă i-au prins cu brânza în mână, ei i-au ales moartea lui Iuda”.

G. C. în Suciul-de-jos. Am primit scrisorile d-tale. Cere să i-se facă după dreptate.

P. A. în Petrovoselo și V. M. în Z. În cauzele d-voastre vam dat răspuns în scrisori.

Pentru redacție și editură responsabil: Petru Simtion
Proprietar: Pentru „Tipografia” societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

JULIUS ERÖS,

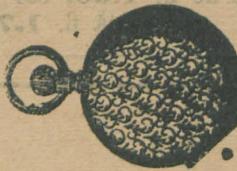
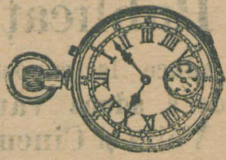
str. Cisnădiei 3. SIBIIU. str. Cisnădiei 3.

Edificiul băncii „Transilvania“.

Cel mai ieftin izvor de procurare, cel mai mare deposit în toate soiurile. Oroloage, lanțuri de oroaloage, giuvalere, obiecte de aur și argint, cercei, inele, brățări, lanțuri de gât, broșuri, brățări cu orologiu, garnituri și decoruri de masă în aur și argint curat. [1151] 26—38

Obiecte optice! — Atelier bun de orologer.

Comandele din afară se execută prompt și conștientios.

Mijloc dietetic, cosmetic, vechiu probat, (frecare) pentru întărirea și înviorarea nervilor și mușchilor corpului omenesc.

Fluidul Kwizda
marca șerpe (fluid pentru turiști).

Folosit cu succes de turiști, bicicliști și călăreți pentru întărirea și restaurare după tururi mai mari.

Prețul 1/1 butelie 1 fl., 1/2 butelie 60 cr.

[1182] 21—40

Se poate procura dela toate farmaciile.

Deposit principal: Kreisapotecă, Korneuburg,
lângă Viena.

Parfumăria Meltzer,

strada Cisnădiei

(Edificiul comandei de corp).

[1878] 4—5

Lucrare după sistem rațional.
Serviciu solid.

Daniel Meltzer jun.,

fabrică de săpun și de lumini,
Sibiu, str. Gușteriții nr. 25.

Telefon 54.

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu.

A apărut și se află de vânzare:

„Călimdarul Poporului“

pe 1898.

Anul XIII.

Cel mai lătit și cel mai ieftin călimdar românesc.

Raportul despre „mișcarea literară la noi“ al comitetului „Asociațiunii“ a numit

„Călimdarul Poporului“**„excellent“.**

Anul trecut a apărut în 5000 exemplare și prin Ianuarie 1897 nu se mai găsea nici un exemplar. Mulți, cari au comandat târziu acest călimdar nu l-au mai putut avè.

Grăbiți deci! — grăbiți a vè cumpèra din vreme

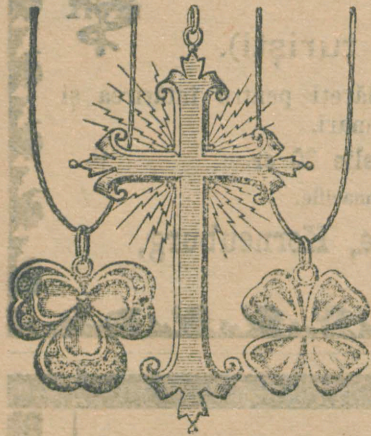
„Călimdarul Poporului“ pe anul 1898.**Costă numai 20 cr.,**deși e tot așa de **excelent**, ba încă mai **îngrijit** și mai **frumos**, decât până acum.

În estan **„Călimdarul Poporului“** are un conținut literar mult mai bogat ca în anul trecut — și pe lângă aceea — șese ilustrațiuni.

Grăbiți a vi-l procura. Mai ușor e a adauge prețul la renoirea abonamentului. Cu posta trimis costă cu 5 cr. mai mult.

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu.

Sănătatea e cel mai mare bun

și trebuie conservată

Un talisman

ptu toți oamenii slabi — bărbați, femei, fete, copii, tineri și bătrâni cu un cuvânt toți oamenii nervoși și anemici, toți cari sufer de migrenă, durere de cap, influență, sgârciuri, hipocondrie, melancolic, paliditate și discordarea membrilor, slăbiciune și urmările

aceleia se poarte cu totul deosebit și admirabil de renumită [2136] 1—

foaie sau cruce sanitară electro-magnetică,

care e recomandabilă și tuturor oamenilor sănătoși.

Aceste sânt efectuite din aur veritabil, de 14 carate, cât și din argint veritabil, de aceea formează nu numai un amulet neprețuibil, ci totodată și un elegant obiect de podoabă, care își conservă prețul și după 20 de ani.

Fiecare bucată se liferează cu colier de mătăsă și instrucțiune de întrebuințare

Din argint veritabil
à fl. 1.50

Din aur veritabil
à fl. 5.—

se trimite peste tot locul acasă franco și recomandat.

Purtați o atare foaie sau cruce sanitară, e un prețios amulet pentru oricine; te simțești cu el puternic, tiner și sănătos, și o stare plăcută te străbate prin întreg corpul.

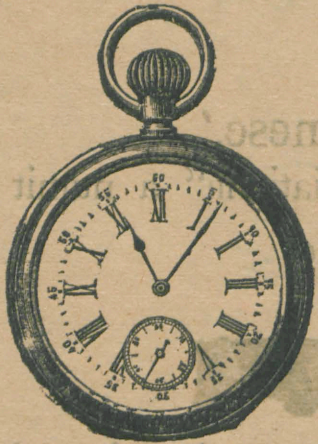
Comande se execută pe lângă trimiterea anticipativă a banilor sau cu rambursă prin

Iul. Fekete,

Viena, V., Rüdigerasse nr. 1/8.

Numai fl. 3.50

costă următoarea pompoasă colecție de mărfuri

15 bucăți fl. 3.50. 700

15 bucăți fl. 3.50. 700

1 orologiu de buzunar Prima-Anker-Remontoir, umblă precis, cu garanție pe 3 ani—

1 lanț fin panteră imit. de aur;
2 bucăți inel imit. de aur în cel mai nou: fason cu similibriant;

2 bucăți nasturi de manșete, aur dublă, cu mecanism;

1 ac draguț de broș pentru dame;
1 bucată nasturi la piept (chemisets);
3 nasturi Patent pentru guler;
1 ac de cravată foarte fin;
1 învelitoare pentru orologiu anker;
1 oglindă de buzunar în etui;
1 ac pentru blousă, facon aur.

Toate aceste 15 obiecte de lux împreună cu orologiu anker-remontoir costă numai fl. 3.50.

Se expediază ori-cui pe lângă rambursă.

La cas de neconveniență se trimite banii îndărăt așa că pentru cumpărători ori-ce risic e eschis.

Se capătă singur și numai prin firma de oroloage [2104] 2—12

Alfred Fischer,

Viena, I., Adlergasse nr. 12.

Nr. 1130/1897.

[2068] 3—3

Publicațiune.

În 15 Noemvrie a. c. la 9 ore a. m. se va exarênda pe calea licitațiunii publice moara comunei Mohu cu 3 petri pe periodul dela 1 Ianuarie 1898 până la 31 Decemvrie 1903.

Prețul strigării e 1000 fl.

Condițiunile mai deaproape se pot vedè la subscrisa primăriei comunale.

Mohu, la 7 Octomvrie 1897.

Primăria comunală:

I. Pisoiu,
primar.

V. Caraban,
not. com.

De exarêndat.

Din partea subscrisului se aduce la cunoștință, că 450 jugere de pășunat se dă în arêndă din 25 Octomvrie 1897 până în 31 Decemvrie 1897.

Doritorii de a lua această pășune se adreseze la [2142] 1—1

Naiman Jozsef,

în comuna Bârgăhiș, unde se află și pășunatul.

Nr. 8310/1897.

[2154] 1—1

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință publică, că dreptul de a aduna vama podului comunelor Voila și Cincul-mic se va exarênda în 8 Noemvrie 1897 la 9 ore a. m., în cancelaria comunală din Cincul-mic în licitație publică pe perioada de 3 ani începând din 1 Ianuarie 1898 până la 31 Decemvrie 1900.

Condițiunile referitoare se pot vedè în cancelaria comunală din Cincul-mic în orele oficioase.

Făgăraș, în 19 Octomvrie st. n. 1897.

Rednik Péter,
pretor.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare:

TABLOUL „CONFERENCEI NAȚIONALE“.

În mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin postă fl. 1.70.

Cine bea
Kathreiner
Cafeaua de maltă Kneipp

„Mie-mi place mai oult!“

Toti cari doresc a-și conserva și întări sănătatea și totuși se nu renunțe la obicinuita și plăcuta folosință de cafea. Pentru-că un adaus de cafea Kathreiner delatură efectul dăunos sănătății ce-l produce folosința cafelei de boane. *****

Toti aceia, a căror bună dispoziție este jignită prin ceva. Îndeosebi la cei-ce sufer de stomach și nervi s'a dovedit folosința de cafea Kathreiner pură în mii de casuri ca cea mai bună beaură și cea mai ușoară de mistuit. *****

Toate femeile și toți băieții, pentru a căror debilă constituție cafeaua Kathreiner este foarte ușor suportabilă, care pură sau și amestecată cu cafea de boane devine o beaură de un gust plăcut și predilect. *****

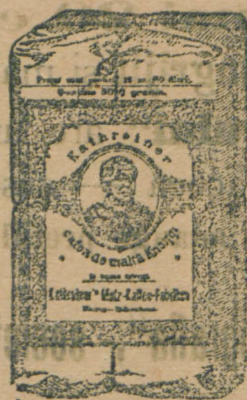
Toti aceia, cari vor să cruțe în gospodărie și totuși să aibă o cafea bună și sănătoasă. Aceasta o poate oferi pentru ori-și-cine, pe placul tuturor singură numai cafeaua lui Kathreiner ca adaus la cafeaua de boane sau pură. *****

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

este o adevărată cafea de sănătate și familie, prin care prin un mod de fabricațiune al lui Kathreiner aprobat în toate țerile și de cele mai mari autorități, se dă cafelele de boane un gust admirabil. Cafeaua Kathreiner împreună gustul exotic al cafelele de boane cu cunoscutele calități sanitare a cafelele indigene de maltă.

Rugare Pentru de a nu fi sedus și înșelat să se considere, cetească cu grije cele împri-mate pe pachetul original cu inscripția „Kathreiner“.

Pachete fără numele Kathreiner nu sânt veritabile

[3103] 11—12